

Arbeidet i kommunestyregruppa

Et studiehefte i
Senterpartiskolen

Før vi begynner

Kunnskap er en nødvendig forutsetning for å bygge og utvikle demokratet vårt. Politisk arbeid handler for en stor del om kunnskapsbygging, og i kommunestyregruppa kan vi lære sammen gjennom dialog, refleksjon og diskusjon. Slik tilegner vi oss nødvendig kunnskap, så vi kan utøve jobben som folkevalgte på best mulig måte. Etter valget er det mye å sette seg inn i, det er mange ting skal på plass og læringskurven kan til tider være bratt. Derfor må vi komme raskt og godt i gang i de nye gruppene, slik at arbeidet kan utføres effektivt og med god kvalitet.

Arbeidsformer kan variere, men organiser gjerne arbeidet i kommunestyregruppa/fylkestingsgruppa som en studiering. Derfor er det lagt inn mange spørsmål til diskusjon i heftet.

Gruppeleder/kursleder har som oppgave å legge til rette for god dialog, og sørge for at alle deltar aktivt. Studieopplegget kan gjerne kombineres med temaøter m/innledninger, mikroleksjoner, webinarer og andre tilbud i Senterpartiskolen.

Digitalt studiearbeid: studieopplegget kan gjennomføres digitalt, men da må deltakerne være til stede samtidig på Teams eller lignende. Studiearbeidet kan også gjennomføres som en kombinasjon mellom fysiske og digitale møter.

Viktig om frammøteliste:

Kursleder har ansvaret for å opplyse alle deltagere om at de blir ført opp på frammøteliste for kurs/opplæringstiltak, slik at deltagerne kan gi sitt samtykke. Frammøte skal registreres i [Kursportalen](#). Frammøtelistene behandles og lagres i henhold til [Lov om behandling av personopplysninger](#). Se også: www.senterpartiskolen.no og vår [Håndbok for studieledere](#).

Slik gjør vi det:

- Opprett kurset i [Kursportalen](#)
- Ta en titt på godkjent [studieplan](#) før dere begynner.
- Kurset/studiearbeidet må ha en varighet på minimum fire timer, hvor fire deltakere er til stede i minst 75% av tiden. NB: Det er mulig å søke om unntak fra fire deltakere hvis kommunestyregruppa har færre enn fire representanter. En studietime defineres som én klokke time, inkludert pause.
- Søknad og rapportering skal skje via [Kursportalen](#). **NB: Frammøteliste skal ikke sendes i e-post eller SMS. Frammøtelister som sendes i e-post eller SMS blir avvist automatisk, og vil ikke bli registrert.**
- Utbetaling av opplæringstilskudd skjer kvartalsvis. Ifølge Voksenopplæringsloven skal **tilskudd utbetales pr godkjent studietime, og IKKE ganges opp med antall deltagere.**
- Alle som gjennomfører studieopplegget (dvs. er til stede på minst 75 % av antall godkjente studietimer) har krav på kursbevis. Kursbeviset kan lastes ned via Kursportalen eller bestilles fra Senterpartiskolen.
- Studietimer kan gjennomføres både fysisk og digitalt (Teams ell.), eller som en kombinasjon.

For mer informasjon: www.senterpartiskolen.no

Innhold

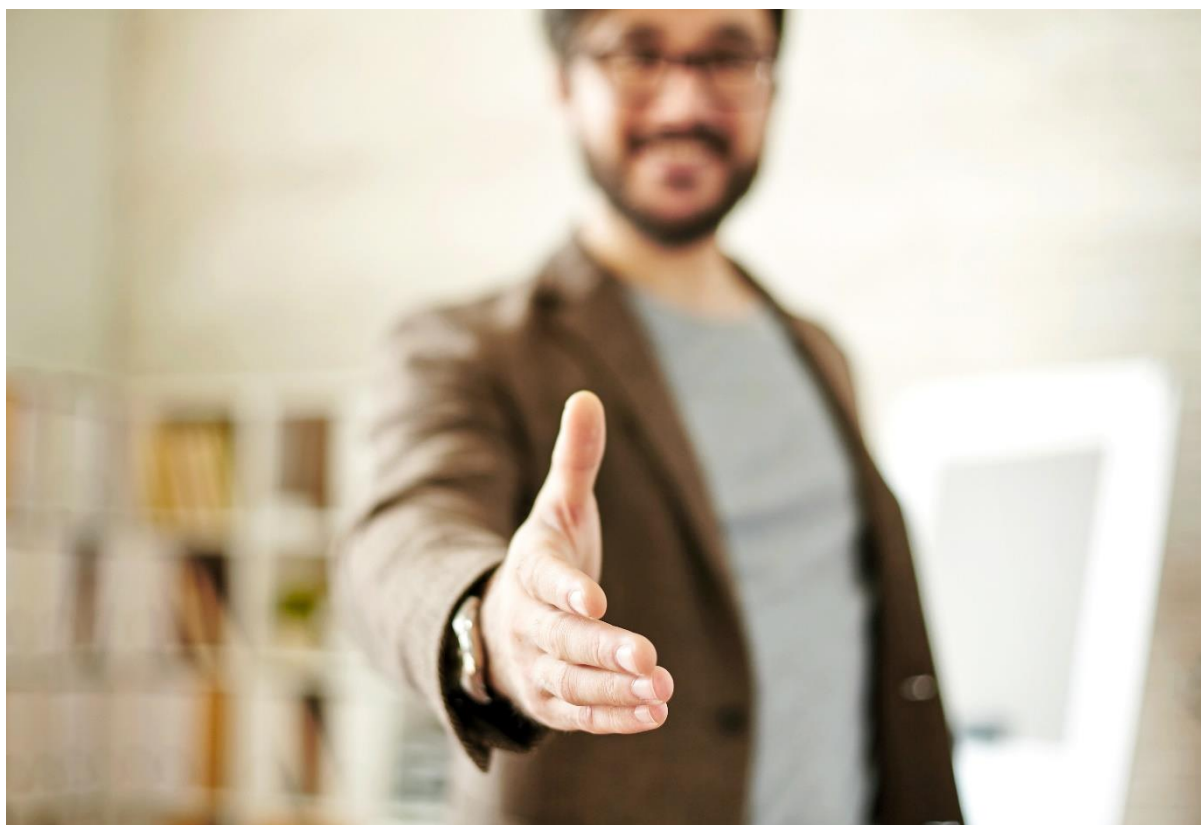
Før vi begynner	side 2
1. Arbeidet i kommunestyregruppa	side 3
Konstituering av Senterpartiets gruppe	side 4
Reglement for kommunestyregruppa(mal)	side 5
2. Folkevalgt på Senterpartivis	side 9
Vi er Senterpartiets folkevalgte	side 9
Senterpartiets etiske retningslinjer	side 10
Programmet: lov eller veileder?	side 15
Hva gjør vi hvis vi er uenige?	side 16
Tips til løsning av konflikter	side 17
Ombudsrollen	side 18
Arbeidsgiveransvaret	side 18
Medlemskontakt	side 19
3. Kommunestyregruppa og lokallaget	side 20
Medlemsmøter, arbeidsfellesskap, trivsel	side 21
Til diskusjon	side 21
4. Om Økonomi og planarbeid	side 22
Økonomi og budsjett	side 22
Planarbeid	side 23
5. Politikkutvikling i fireårsperioden	side 24
Programmet = velgerkontrakten	side 24
Politiske løsninger må skapes kontinuerlig	side 25
Grunnlaget for neste kommunevalg legges i valg-perioden foran	side 25
Tips	side 26
Til diskusjon	side 27
6. Bærekraftige kommuner	side 27
Til diskusjon	side 28
7. Til avslutning:	
Mye handler om kommunikasjon	side 29
Tips	side 30
Til diskusjon	side 30

Tekst og tilrettelegging: Kristin Madsen

Bilder: Stockfoto /PXHere der ikke annet er gjengitt

Senterpartiets Studieforbund 2023

www.senterpartiskolen.no

1. Arbeidet i kommunestyregruppa

Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra. Vi vil ha et samfunn med frie selvstendige mennesker som med tro på egne evner tar ansvar for sitt eget liv, for fellesskapet og natur og miljø. Partiets menneskesyn har utspring i det kristne verdigrunnlaget og humanistiske verdier i pakt med dette. Hvert menneske er unikt og uerstattelig, og respekten for menneskeverdet er overordna andre verdier. Senterpartiets verdigrunnlag.

Lokalpolitisk arbeid handler om demokrati og samfunnsutvikling, men også om å bygge sterke, trygge arbeidslag. Vi skal trives i den politiske hverdagen, og det skal være interessant og givende å være folkevalgt. Vi er ulike mennesker som kommer sammen i kommunestyregruppa, og skal vi få utrettet noe må vi samarbeide. Ei kommunestyregruppe settes sammen hvert fjerde år, og skal målbære Senterpartiets politikk og program gjennom perioden. Da må alle ta ansvar slik at gruppa blir en trygg arena for gode diskusjoner, meningsutvekslinger og politisk initiativ. Ved å fokusere på det politiske arbeidet, bygger vi også et sterkt arbeidslag. Det skal dessuten være god dialog og samarbeid mellom kommunestyregruppe og lokallag. Hvis vi sørger for godt samarbeidsklima i gruppa, vil det også være lettere å håndtere uenighet og ulike syn i enkeltsaker. Den fremste oppgaven til kommunestyrerepresentanter og lokallag er jo nettopp å bidra til de gode Senterpartiløsningene nær folk.

Det er *medlemmene* som har gitt oss jobben gjennom nominasjon til kommunestyrevalg. *Velgerne* har gitt oss tillit og tiltro ved å stemme på oss. Derfor er det viktig å huske på at vi som er folkevalgte representerer Senterpartiet og velgerne, og ikke oss selv.

Etter en hektisk valgkamp kommer den politiske hverdagen. Det er nå jobben starter for alvor. Det vil være mye å sette seg inn i, spesielt for den som er fersk i faget. Men også de som har vært med en stund vil få nye folk å forholde seg til, nye saker, muligheter og utfordringer. Både Senterpartigruppa og selve kommunestyret skal konstitueres. Kanskje skal det gjøres sonderinger og forhandlinger med tanke på fordeling av posisjoner. Det er viktig å komme best mulig ut fra start, både i egen gruppe og når det gjelder samarbeid med andre partier. Bruk tida godt, både til å bygge lag og til å etablere politiske relasjoner med tanke på de neste fire årene.

Som folkevalgte kommer vi inn i formelle posisjoner hvor valglov, kommunelov og annet offentlig lovverk regulerer vårt virke. Vi skal forholde oss respektfullt og korrekt til lover og regler for det politiske arbeidet, og alltid være oss bevisst det mandatet vi har fått.

Konstituering av Senterpartiets gruppe

Det er lokallagsstyret ved lederen som har ansvaret for å samle kommunestyregruppa etter valget, [jfr. Senterpartiets vedtekter § 6.4.7](#). Lokalstyret skal derfor sammenkalle kommunestyregruppa og medvirke til at denne blir konstituert med gruppeleder og nestleder. Selv om lokallagslederen har det formelle ansvaret med å kalle inn kommunestyregruppa, er det *kommunestyregruppa* som foretar den formelle konstitueringen gjennom valg av leder og nestleder. Hvis samarbeidet og forståelsen mellom lokallagsledelsen og gruppa svikter, er dette et dårlig utgangspunkt for samarbeidet de neste fire årene. Derfor er det viktig å bli enige om konstitueringen, og etablere et godt samarbeid fra starten av.

Selv om kommunestyregruppa skal konstituere seg gjennom valg av gruppeleder og nestleder, er det *nominasjonsmøtet i partiet som i praksis har gitt føringer for disse valgene*. Dersom førstekandidaten på lista ikke blir valgt til ordfører, er det naturlig at vedkommende velges som gruppeleder. Hvis Senterpartiet får ordføreren, bør vi unngå å velge vedkommende som gruppeleder. Ordførerrollen stiller i mange sammenhenger krav til å opptre på vegne av hele kommunestyret, ikke bare på vegne av partiet. Rent praktisk kan det være vanskelig å lede gjennomføringen av kommunestyremøtet, og samtidig holde løpende kontakt med egen gruppe gjennom debatter og avstemninger. Om varaordfører bør velges til gruppeleder er en vurderingssak, men gruppeleder bør være blant de som har plass i formannskapet. Gruppeleder trenger å ha oversikt og skal ikke bare være møteleder og koordinator i gruppa. Vedkommende har dessuten ansvar som partiets talsperson utad. Bruk praktisk sans og fornuft, slik at arbeidsbyrden fordeles på best mulig måte. Hvis det er aktuelt med politisk plattform utover et rent valgteknisk samarbeid med andre partier, må vi ikke forhandle bort profilsaker vi har frontet tidligere. Da mister vi troverdighet. En avtale om at partiene som danner flertallet skal ta felles ansvar for å få budsjettet i havn, kan derimot være naturlig.

Reglement for kommunestyregruppa (mal)

Senterpartiets landsstyre vedtok i oktober 2022 følgende mal for reglement for kommunestyregrupper og fylkestingsgrupper:

Reglement for kommunestyregruppa / fylkestingsgruppa
i kommune / fylke for perioden
Vedtatt

Tilpasses lokalt

1.0 INNLEDNING

Dette reglementet er, sammen med Senterpartiets vedtekter og Senterpartiets etiske retningslinjer, gjeldende for kommunestyregruppa / fylkestingsgruppa i Senterparti

Følgende dokumenter er styrende for gruppa:

- Senterpartiets vedtekter
- Senterpartiets etiske retningslinjer

2.0 GRUPPA

..... Senterpartiets kommunestyregruppe / fylkestingsgruppe er sammensatt av de til enhver tid fungerende kommunestyremedlemmer / fylkestings-representanter, totalt medlemmer med tale-, forslags- og stemmerett i alle saker som behandles av gruppa.

For perioden består kommunestyregruppa / fylkestingsgruppa av følgende personer:

I tillegg til kommunestyreprerentanter / fylkestingsreprerentanter innkalles medlemmer i andre kommunale / fylkeskommunale styrer, råd og utvalg, vararepresentanter til kommunestyret / fylkestinget - samt lokallags- / fylkesleder. Disse møter med tale- og forslagsrett.

Medlemmer i lokallaget har tale- og forslagsrett på gruppemøtene i kommunestyregruppa.
(dette gjelder ikke for møtene i fylkestingsgruppa)

3.0 GRUPPESTYRET

Kommunestyregruppa / Fylkestingsgruppa skal konstituere seg med gruppeleder, gruppenestleder og ett gruppestyremedlem.

For perioden har gruppestyret følgende sammensetning:

- Gruppeleder
- Nestleder
- Medlem

Ordfører/varaordfører er observatør i gruppestyre.
Gruppeleder kan innkalle andre medlemmer av kommunestyre-/ fylkestinget til møte i gruppestyret dersom sakslista tilsier det.
Gruppeleder representerer kommunestyregruppa i lokallagsstyre og på Senterpartiets fylkesårsmøte. Gruppas nestleder er vararepresentant for gruppeleder på fylkesårsmøte.
Tilsvarende representerer gruppeleder i fylkestinget gruppa i fylkestyret og på Senterpartiets landsmøte. Gruppas nestleder er vararepresentant for gruppeleder på landsmøtet.

4.0 FRAKSJONER OG FRAKSJONSLEDERE

Der hvor Senterpartiets gruppa har flere medlemmer i et hovedutvalg / komite skal det velges en fraksjonsleder i hovedutvalg / komite:

For perioden velges følgende fraksjonsledere:

-
-

Fraksjonslederne har bl.a. følgende oppgaver i fraksjonen:

- Sørge for at fraksjonen drøfter sakene i forkant av alle møter
- Orienterer resten av gruppa om arbeidet i fraksjonen
- Melde inn til gruppestyret aktuelle saker fra fraksjonen / utvalget til behandling i gruppemøtet
- Legge fram utvalgets saker på gruppemøtet
- Ha kontakt med samarbeidspartiernes utvalgsmedlemmer i forkant av utvalgsmøtene.

I lokallag hvor det er aktuelt med fraksjonsledere har de ulike styrever, råd og utvalg følgende sammensetning:

- Formannskapsfraksjonen er sammensatt av de faste medlemmene og 1.vararepr i formannskapet
- Hovedutvalgsfraksjonen er sammensatt av de faste medlemmene i utvalget, samt 1. vara til det samme organet.
- Fraksjonsleder har fullmakt til å kalle inn andre til fraksjonsmøte.

5.0 MØTER I KOMMUNE- / FYLKESINGSGRUPPA

Gruppemøter avholdes i forkant av ordinære «møterunder» i kommunens / fylkeskommunens styrever / råd og utvalg.

Videre avholdes det møter i gruppa når gruppeleder bestemmer det, eller minst tre av gruppas faste medlemmer ber om det.

Det vedtas halvårige møteplaner for gruppa.

Gruppemøtene i kommunestyregruppa er åpen for medlemmer

Alle medlemmer i kommunestyre-/fylkestingsgruppa kan melde inn saker til saklista til gruppemøta Sakene sendes gruppeleder.

Om det skulle være behov for gruppemøter mens kommunestyret/fylkestinget er satt, skal dette fremmes gjennom gruppeleder.

Gruppa skal/bør, både i forkant og i etterkant av kommunestyre- /fylkestingets møter ha et kort møte. Dette skal bidra til at alle gruppas medlemmer skal føle seg trygge på sakene i forkant og ivaretas i etterkant.

Gruppeleder er ansvarlig for å fordele saker til gruppemedlemmene i forkant av kommunestyremøtene.

Det bør skrives referat fra gruppemøtene hvor det kommer fram hvilke saker som er diskutert og med en kort oppsummering av konklusjoner i saker hvor gruppa er uenige i innstillingen.

Ordinære gruppemøte avholdes i utgangspunktet (møtelokale) pådager med tidsramme fra kl. til kl.

Gruppeleder har fullmakt til å bestemme andre møtested og andre tidspunkt for gruppemøtene.

Medlemmer som i utgangspunktet er valgt inn i kommunestyret/fylkestinget fra andre partier, men som i løpet av perioden melder overgang til Senterpartiet kan, etter godkjenning av gruppestyret, tiltre gruppa som fullverdig medlem.

Skal det være karantetid for representanter som melder overgang til Senterpartiet, og i så fall hvor lenge?

Representanter som erklærer seg som uavhengige skal ikke delta på gruppemøter i Senterpartiet.

6.0 MØTER I GRUPPESTYRET

Det avholdes møte i gruppestyret når gruppeleder eller de to faste medlemmene i gruppestyret ber om det.

Møtene i gruppestyret skal holdes for lukkede dører.

Det skal skrives referat fra møtene i gruppestyret med en oversikt over saker som har vært diskutert.

7.0 HABILITET

Habilitetsregler som gjelder for offentlige styrever, råd og utvalg er også gjeldende for medlemmer i kommunestyre- / fylkestingsgruppa.

Det er det enkelte medlem som plikter å ta opp spørsmål knyttet til sin egen habilitet. Dersom det er tvil om vedkommende er habil skal gruppa avgjøre dette med vanlig flertall.

8.0 AVSTEMNINGER I FORLKEVALGTE FORA

Vedtak og konklusjoner i gruppa, eller fraksjonen er rådgivende for det enkelte gruppemedlem. Det skal tungtveiende grunner til for å gå imot vedtak / konklusjoner i gruppa, gruppestyret eller fraksjonene ved avstemning i folkevalgte organer.

De av representantene som ønsker å stemme imot flertallet skal informere om dette på gruppemøte. Dersom en har forfall på gruppemøte der saken er oppe til drøfting, og likevel ønsker og stemme for et annet standpunkt, skal gruppeleder / fraksjonsleder orienteres om dette i forkant av møtet.

De som representerer mindretallet i gruppa har, etter avtale med gruppeleder / fraksjonsleder, anledning til å framføre sitt syn / gi en stemmeforklaring i folkevalgte organer. Dette skal gjøres på en måte der en ikke går til «politisk angrep» på egne partifeller. I saker som gjelder personvalg, der Sp-medlemmer er kandidater, er alle i gruppa forpliktet til å stemme for det flertallet har bestemmer.

9.0 MEDIEARBEID

Kommunestyregruppa har som målsetting å være synlige i media. Mediestrategi bør være tema på alle ordinære gruppemøter.

Gruppemedlemmene oppfordres til å være aktive på sosiale media i sitt arbeid som folkevalgt i Senterpartiet.

Senterpartiets etiske retningslinjer skal følges.

10.0 STUDIEARBEID

Arbeidet i gruppa skal registreres som studiearbeid i Senterpartiets Studieforbund.

Gruppeleder er ansvarlig for at dette blir gjennomført.

Studieplanen «Politisk arbeid» legges til grunn for dette arbeidet.

11.0 SAMARBEID MED ANDRE PARTI

.....

.....

Senterpartigruppa har som overordna målsetting å få til et best mulig samarbeid med alle partier i kommunestyret.

12.0 SOSIALISERINGSAKTIVITETER

Det er en målsetting at en minst to ganger i året skal ha en sosial samling i gruppa.

13.0 ENDRING AV REGLEMENTET

Eventuelle forslag om å endre dette reglementet skal fremmes gjennom gruppeleder. Forslaget skal deretter legges fram til diskusjon i kommunestyregruppa som gjør vedtak med alminnelig flertall.

14.0 AVSLUTNING

Medlemmer og observatører i kommunestyregruppa forplikter seg til å sette seg inn i dette reglementet og følge det.

Gruppeleder er ansvarlig for å sende dette til alle medlemmer i kommunestyregruppa.

2. Folkevalgt på Senterpartivis

Partiets tillitsvalgte i organisasjonen og i offentlige verv må i sitt arbeid rette seg etter partivedtektene, de retningslinjer som partiets organer vedtar i medhold av vedtektene, og ellers på beste måte virke til framgang for partiets mål og politikk, slik det er fastlagt i partiets program. Senterpartiets vedtekter §4.4

Vi er Senterpartiets folkevalgte

Noen vil bli overrasket over å bli en del av laget etter valget. Andre vil bli skuffet over at de ikke ble valgt inn i kommunestyret, eller fikk ønskede posisjoner. Begge kategorier bør få litt ekstra oppmerksomhet fra partiets side. Den nyvalgte kommunestyregruppa bør raskt kalles sammen til gruppemøte. Her legges grunnlaget for tillit og fortrolighet innad i gruppa for de neste fire årene, så dette møtet er viktig. På møtet må vi også gjøre en endelig fordeling av posisjoner i egen gruppe og avklare samarbeidskonstellasjoner med andre partier, hvis dette ikke allerede er gjort.

Å bli folkevalgt er en tillitserklæring, og denne tilliten skal vi være oss bevisst. Tillit er noe vi gjør oss fortjent til. Tillit kan forvaltes fornuftig, men den kan også misbrukes. Det er heller ingen som blir valgt til kommunestyret i kraft av seg selv, men vi velges på vegne av Senterpartiet. Rollen som folkevalgt forplikter både overfor Senterpartiet, velgerne og kommunen vi får tillit til å styre. Senterpartiet har også vedtatt normer for disse forpliktelsene, både gjennom vedtekter og i de etiske retningslinjene.

Folkvevlagte er forskjellige, også i Senterpartiet. Noen vil aldri gå ut med et politisk initiativ eller syn i et kontroversielt spørsmål, før det er gjennomdrøftet i gruppa. Andre vil ikke tenke på å sjekke ut med gruppa før de fremmer sin hjertens mening om samme sak. Det er grunn til å advare mot begge deler, både overdreven forsiktighet og uforsiktighet.

Samtidig skal vi glede oss over at vi er forskjellige, dette kan gi rikere politisk mangfold og større kreativitet. Ulikheter i arbeidsform kan bidra til at vi utfyller hverandre og gjør Senterpartiet sterkere og mer profilert. Sett pris på ulikhetene, men vær bevisst på at disse også kan skape konflikter. Sørg for å være føre var gjennom å diskutere felles spilleregler for "god gruppeskikk". Gruppeleder og lokallagsleder skal dessuten være seg bevisst sitt lederansvar. Det er viktig å huske på at den som får tillit, også får et ansvar som forplikter.

Senterpartiets etiske retningslinjer

Sist revidert av Senterpartiets landsstyre 25. oktober 2022

Allmenngyldige etiske verdier og normer som åpenhet, sannferdighet, ærlighet, pålitelighet, lojalitet, og at man skal behandle andre slik man selv ønsker å bli behandlet, ligger til grunn for Senterpartiets arbeid. Politisk arbeid er basert på gjensidig tillit mellom velger og folkevalgte. Partiets representanter skal opptre slik at det aldri kan være tvil om at de både som tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte etterstreber å leve opp til, og praktiserer, en høy etisk standard og utfører sine oppgaver med høy grad av integritet. Senterpartiets etiske retningslinjer er ment å være generelle rettesnorer som igjen krever gjennomtenking og refleksjon av den enkelte folkevalgte, tillitsvalgte, medlemmer og ansatte. Bestemmelsene som er nedfelt er ikke uttømmende. Det er den enkelte og gruppers handlinger sammen som avgjør den etiske standarden i partiet. Det kreves god dømmekraft å sikre at alle handlinger og beslutninger er i samsvar med vår etiske standard. Tillits- og folkevalgte har et selvstendig ansvar for å unngå situasjoner/relasjoner der det kan stilles spørsmål ved om hendelser kan oppfattes å være i strid med dette reglement.

Lederansvaret

Lederne i partiet, både tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte, har et særlig ansvar for etisk standard og refleksjon og for å skape trygge møteplasser i partiet. For det første fordi lederne gjennom ord, handlinger og lederstil har stor innflytelse på kulturen og normene for adferd i organisasjonen. For det andre fordi lederne selv kan bli satt i situasjoner hvor valg og beslutninger krever etisk refleksjon og klokskap.

["Hverdagen som ordfører er kiempespennende. Møter mange utfordringer og ikke minst et hav av muligheter."](#)

Dette sier Gro Anita Mykjåland i et intervju på bloggen Villroser. Gro Anita var første kvinnelige ordfører i Iveland kommune, og var en av Senterpartiets 93 ordførere i perioden 2011-2015. Foto: Senterpartiet

For det tredje fordi det er ledernes ansvar å sørge for at hele organisasjonen er seg bevisst de etiske kravene som stilles i partiet, og at det umiddelbart blir tatt opp i organisasjonen dersom det skjer brudd på lover og regler, eller det utvikler seg en uheldig sedvane og kultur.

Mange ser opp til og har stor respekt for mennesker med makt. Vær særlig bevisst på en ubalanse i maktforholdet i din omgang med andre. Ledere har et ekstra ansvar på arrangementer der ungdommer er til stede fordi man kan oppfattes som forbilde og skal opptre deretter.

Personlig ansvar

Hver enkelt plikter å gjøre seg kjent med de bestemmelser og instruksjoner som til enhver tid gjelder for tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte i partiet, og har et personlig ansvar for å følge retningslinjene på beste måte. Dette gjelder også tidligere tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte. Det pålegges alle tillitsvalgte et spesielt ansvar for å forebygge, være på vakt mot uheldig opptreden og ta eventuelle saker på høyeste alvor. Arbeidsgiver har ansvar for å beskytte arbeidstakere som avdekker og rapporterer kritikkverdige forhold.

Diskriminering og trakassering

Senterpartiet aksepterer ingen form for trakassering, diskriminering eller annen utilbørlig adferd overfor personer du forholder deg til. I Senterpartiet er det nulltoleranse for adferd som oppleves seksualisert krenkende og som ikke respekterer en annens integritet fysisk, følelsesmessig eller mentalt. Tillitsvalgte som blir kontaktet om uønsket seksuell oppmerksomhet eller annen utilbørlig adferd må ta alle slike henvendelser alvorlig med nødvendig oppfølging av alle parter.

Det er trakassering når en person blir utsatt for uønskede negative handlinger, unnlater eller ytringer som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende. *

Seksuell trakassering er uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. *

Innunder seksuell trakassering ligger også uønsket seksuell oppmerksomhet i sosiale medier, spredning av nakenbilder eller annen distribusjon av bilder med seksuelt innhold, samt uønsket kontakt/seksuell oppmerksomhet via telefon og digitale kommunikasjonskanaler.

*Hentet fra arbeidsmiljøloven § 4-3 og likestillings- og diskrimineringsloven § 13. Trakassering og seksuell trakassering kan også være straffbart etter straffelovens bestemmelser.

Varsling

Alle medlemmer, tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte i Senterpartiet kan varsle. Varsler kan også mottas fra personer utenfor organisasjonen. Varsling er å gå videre med mistanke eller visshet om kritikkverdige forhold til noen som kan gjøre noe med det. Med kritikkverdige forhold menes brudd på Senterpartiets vedtekter eller brudd med Senterpartiets etiske retningslinjer, samt tilfeller der dette også er brudd på norsk lov. Overtredelsen kan gjelde både personlig adferd, politisk eller organisatorisk overtramp. Ledende tillitsvalgte og ansatte pålegges et særskilt ansvar (intern varslingsplikt) for forhold de måtte bli kjent med i partiet.

Tematikken kan for eksempel være:

- Diskriminering og trakassering (herunder uønsket seksuell oppmerksomhet)
- Misbruk av rusmidler
- Integritet/inhabilitet
- Rolleforståelse
- Ivaretagelse av de yngste
- Økonomisk mislighold

Kritikkverdige forhold skal varsles om så tidlig som mulig. De impliserte og partiet er ikke tjent med at kritikkverdige forhold i organisasjonen holdes skjult. Hvem varsleren er skal håndteres fortrolig, med mindre varsler selv ønsker å bli gjort kjent. Varsler skal ha tilbakemelding om at varsel er mottatt og den videre håndtering så snart som mulig og senest innen 14 dager etter at varselet er fremsatt. Den som varsler skal ikke møte represalier eller gjengjeldelse for dette. Dersom den som varsler ikke selv er part i saken, skal vedkommende få bekreftelse når varselet er mottatt og tatt opp til behandling. Vedkommende har ikke krav på videre informasjon rundt håndteringen av varselet.

Varsling av kritikkverdige forhold

Som utgangspunkt må saker kunne varsles til nærmeste leder i det organ som er berørt. I tilfeller der det ikke er naturlig å varsle til nærmeste leder kan det varsles til generalsekretær. Det kan også varsles direkte til den ansatte som er utpekt som varslingsmottaker sentralt. For varslings saker som gjelder senterungdommer skal det alltid varsles direkte til Senterungdommens generalsekretær. Saker som berører ansatte skal varsles til tillitsvalgt eller generalsekretær avhengig av situasjonen. Saker vedrørende arbeidsmiljø for eller blant ansatte kan varsles til arbeidsmiljøutvalget.

Spesielt ved varsling om seksuell trakassering

Som utgangspunkt må saker om seksuell trakassering også kunne varsles til nærmeste leder i det organ som er berørt. I tilfeller der det ikke er naturlig å varsle til nærmeste leder kan det varsles til generalsekretær. Det kan også varsles direkte til den ansatte som er utpekt som varslingsmottaker sentralt. Som hovedregel skal begge kjønn være representert som varslingsmottakere, men det er viktig at utpekt varselmottaker har HR-kompetanse. Senterpartiets generalsekretær har myndighet til å håndtere alle varsler om seksuell trakassering i Senterpartiet.

Kontaktinformasjon til varslingskontakter:

- Generalsekretær i Senterpartiet Knut M. Olsen, kmo@sp.no, 922 30 101
- Personal- og økonomirådgiver i Senterpartiet Emilie Hammer, eh@sp.no, 416 36 545

Oppfølging av varsler

Senterpartiets generalsekretær skal – uten opphold – informeres for håndtering, bistand eller konsultasjon dersom:

- Det er tvil om sak og håndtering.
- Varsleren ikke oppnår reaksjon.
- Saken forutsetter håndtering av offentlig tilsyn eller politi.
- Saken kan ha betydning utover i organisasjonen og offentligheten.

Senterpartiets generalsekretær skal alltid informeres om varsler i Senterungdommen.

Alle konkrete meldinger om trakassering og seksuell trakassering skal tas alvorlig og føre til konkret handling. Dersom et medlem får opplysninger om trakassering, skal dette rapporteres til en ledende tillitsvalgt eller generalsekretær. Ved organisasjonens behov for bistand fra Senterpartiet sentralt, skal slik bistand ytes uten unødig opphold og senest innen 14 dager.

Ved trakasseringsvarsler hvor informasjonen gis av andre enn den som opplever seg trakassert, må den som håndterer saken ta kontakt med den som opplever seg trakassert for å nedtegne all relevant informasjon om saken.

Senterpartiet skal i møte med varsler om trakassering ivareta begge parter på en god måte. Partiet skal legge til rette for at begge parter opplever å bli tatt på alvor. Både varslere og de(n) det varsles mot skal kunne ta med en person de(n) har tillit til, inn i møter og samtaler vedrørende varselet. Informasjon som gis i slike saker skal behandles fortrolig. Hensynet til enkeltmennesker, enten det er den fornærmede eller motparten, må stå i fokus (kontradiksjonsprinsippet). Dersom den fornærmede er under 18 år skal foreldre/foresatte delta på møtet. Motsetter den fornærmede seg dette og er over 16 år skal vedkommende ha med seg en annen myndig person til møtet.

Ved behandlingen av saker om kritikkverdige forhold og seksuell trakassering skal saksbehandlingen dokumentere partiets håndtering og handlinger i saken. Det samme gjelder for Senterungdommen. Denne dokumentasjonen skal ved behov og på forespørsel overleveres politi-/påtalemyndighet. Dokumentasjonen skal håndteres i henhold til GDPR. Hovedregelen er at opplysningene skal slettes innen 5 år etter at saken er avsluttet. Dersom den fornærmede er myndig skal generalsekretær anbefale at straffbare forhold anmeldes. Om ønskelig skal det gis nødvendig bistand ved slik anmeldelse. Generalsekretæren kan knytte til seg juridisk kompetanse ved behov. Hvis det foreligger mistanke om at det har skjedd lovbrudd bør man melde saken til politiet og/eller barnevernet så raskt som mulig. For personer under 16 år skal det meldes. Politianmeldelse skal aldri skje uten først å innhente synspunkt fra fornærmede/fornærmedes foresatte, med mindre disse er anklaget i saken. Fornærmede må få nødvendig hjelp til å fremstille egen versjon, og på eget grunnlag få hjelp til å anmelde saken. I noen tilfeller kan oppfølging av saker også bestå i å lede folk til relevant helsehjelp.

Politianmeldelser skal behandles konfidensielt. Retningslinjer gitt i forvaltningsloven om oppbevaring av taushetsbelagte opplysninger, arkivloven og personopplysningsloven skal følges. Det samme gjelder bekymringsmeldinger til barnevernet. Det er kun rettsvesenet som kan dømme i straffesaker. Ingen instans i partiet skal opptre som dommer for mulige lovbrudd.

Reaksjoner

En tillitsvalgt er en som har tillitt fra omgivelsene. En tillitsvalgt som bryter med partikultur og etiske retningslinjer, mister tillit. Det vil kunne bli lagt betydelig vekt på slike brudd ved eventuell renominasjon/gjenvalg. Ved brudd på etiske retningslinjer, kan Senterpartiet komme til å ta offentlig avstand fra adferden og handlingene, og oppfordre vedkommende til å vurdere sin stilling/posisjon.

Personer som utsetter andre for noen form for trakassering skal møtes med sanksjoner og partiet har sanksjonsmuligheter som:

Muntlig advarsel (ikke konklusjon om, men en bekymring for brudd på retningslinjer).

Skriftlig advarsel (ikke konklusjon om, men en bekymring for brudd på retningslinjer).

Skriftlig irettesettelse (pga. konklusjon om brudd på etiske retningslinjer) som kan inkludere:

- Utestengelse for en gitt periode (eks fra partiarrangementer med overnatting)
- Ileggelse av forbud for en gitt periode (eks mot å nyte alkohol på partiarrangementer).
- At vedkommende ikke får anledning til å påta seg tillits- eller folkevalgte verv for en periode.
- At vedkommende må fratre sine tillitsverv.

Suspensjon mens saken behandles

Eksklusjon (jfr. partiets vedtekter § 5).

Konsekvenser for ansettelsesforhold i Senterpartiet.

For eventuelt å kunne håndheve ilagte suspensjon eller reaksjoner, kan nødvendige organer motta informasjon om beslutningen om illeggelse av suspensjon eller reaksjon.

Interessekonflikter

Den som ønsker å stille som kandidat til valg for partiet plikter å være åpen overfor de organer som skal foreta innstilling og valg om forhold som kan medføre interessekonflikter.

Lobbyvirksomhet

Åpenhet og tilgjengelighet er sentrale positive kjennetegn ved det norske demokratiet. Det er viktig at politikere, uten at dette mistenkeliggjøres, har mulighet til å innhente informasjon på fritt grunnlag fra de kildene de selv måtte ønske, samt at de kan ha en direkte dialog med dem som faktisk berøres av de politiske beslutningene. Tillitsvalgte og ansatte i Senterpartiet plikter derfor å gjøre seg kjent med hvem og hvilke interesser de man møter i politiske sammenhenger representerer.

Gaver

Det er ikke tillatt for personer i egenskap av å være tillitsvalgt, folkevalgt eller ansatt i Senterpartiet å tilby eller ta imot gaver der dette kan påvirke beslutninger eller kan oppfattes slik, og under ingen omstendigheter i tilfeller der dette handler om annet enn symbolske verdier.

Sosiale medier

Sosiale medier er først og fremst en mulighet, men uvetting bruk kan føre til stor negativ oppmerksomhet, både for den enkelte og for partiet. Tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte skal ha partiets beste for øye også når de henvender seg via sosiale medier. Man bør tilstrebe samme aktsomhet i omtale av personer og politikk gjennom sosiale medier som man ville gjort ansikt til ansikt eller i et debattinnlegg i aviser.

Oppfølging i organisasjonen

Etiske retningslinjer har ingen verdi uten at de viser seg i etisk handling når man står overfor et etisk dilemma. For å sikre høy etisk bevissthet legges følgende til grunn:

- Nytt sentralstyre, fylkesstyre og lokallagsstyre samt alle folkevalgte skal gjennomgå partiets etiske retningslinjer og den praksis som følges, men også reflektere over etiske dilemmaer. De skal også gjøre seg kjent med relevante lover, partiets vedtekter og øvrige retningslinjer.
- Nye ansatte skal få en innføring i relevante lover, partiets vedtekter og retningslinjer, og etisk praksis i organisasjonen.

«Alle medlemmer, tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte i Senterpartiet kan varsle. Varsler kan også mottas fra personer utenfor organisasjonen.»

«Kritikkverdige forhold skal varsles om så tidlig som mulig. De impliserte og partiet er ikke tjent med at kritikkverdige forhold i organisasjonen holdes skjult.»

Fra Senterpartiets etiske retningslinjer

Programmet; lov eller veileder?

Partiprogrammet er kontrakten mellom velgerne og de folkevalgte, og dette forplikter. Programmet er også bindeleddet mellom medlem, styret, kommunestyregruppa og den enkelte folkevalgte. Det er programmet som gir partiet identitet, og som viser forskjellene partiene imellom. Hver og en har dessuten en moralsk forpliktelse til å følge programmet, både av hensyn til medlemmene og velgerne.

Vi må kjenne oss forpliktet av programmet. Både de konkrete standpunktene partiet har inntatt i programmet, nedfelte verdier og politisk retning forplikter. Derfor er det viktig at programmet har god forankring, slik at både folkevalgte og tillitsvalgte føler eierskap til - og forpliktelse overfor partiprogrammet.

Et godt utformet program vil være veiviser i mange av de sakene vi får til behandling. Det er liten tradisjon for å bruke partipisk i Senterpartiet. Vi har tradisjon for at våre representanter kan skille lag i saker som ikke er prinsipielle, eller har med ivaretagelse av lokale interesser å gjøre. Det kan faktisk styrke partiets troverdighet at representantene stilles fritt til å fremme eget lokalmiljøes interesser.

Senterpartiets verdisyn gjør det sjelden til noen motsetning å kombinere lokale interesser med hensynet til partiets idégrunnlag. «Senterpartiet vil bygge samfunnet nedenfra», står det i begynnelsen av vårt stortingsvalgprogram. Noen konflikter kan det likevel bli. Jordvern, bo- og driveplikt i landbruket er typiske eksempler, fordi Senterpartiet fremmer en restriktiv politikk i slike spørsmål. I praksis vil det fra tid til annen kunne oppstå ønske om å fravike partilinen for å ivareta personlige hensyn i lokalpolitikken. Senterpartiets verdisyn og politiske tradisjon har rom for lokale variasjoner i valg av politiske løsninger.

Senterpartiet mener at dugnadsånd er drivkraften bak frivillig innsats. Frivillige organisasjoner skaper arenaer for tilhørighet og samhold i nærmiljøet. I valgkampen og programarbeidet er vi ofte flinke til å ta kontakt med frivillige organisasjoner, næringsorganisasjoner og ulike interessegrupper for å få deres mening. I det løpende politiske arbeidet kan viljen til å lytte til andre settes på prøve. Det er i behandlingen av konkrete enkeltsaker at organisasjonene virkelig verdsetter vår vilje til å høre deres syn i saken. Dette er det verdt å huske på gjennom kommunestyreperioden, ikke bare under arbeid med program og gjennom valgkampen. Organisasjonslivet skal vite at i Senterpartiet blir organisasjonene hørt og tatt på alvor, selv om vi ikke alltid klarer å tilfredsstille alle ønsker fra ulike interessegrupper.

Hva gjør vi hvis vi blir uenige?

Meningsbrytninger er nødvendig i debatter og prosesser, hvis vi skal finne de beste løsningene. Til forskjell er låste posisjoner, steile fronter og intern strid sjelden særlig konstruktiv. Dette kan bli så vanskelig at det tar både energien og oppmersomheten bort fra arbeidet. Vi må være forberedt på at vi blir uenige, og at det kan bli debatt og diskusjon. Slik skal det være, og vi må ha både takhøyde og rom for slike prosesser. Samtidig er det viktig å ha noen felles spilleregler, og disse må vi bli enige om i «fredstid». Det er for seint å tenke forebyggende når diskusjonene og mulige konflikter seiler opp. Vær derfor åpne og nøyte på å varsle uenighet når saker diskuteres i gruppemøter og medlemsmøter. Når vi er uenige, skal ikke dette komme som en overraskelse i formannskap eller kommunestyremøte.

Vis romslighet, og være åpne og ærlige med hverandre. Hvis et splittet Senterparti skulle bli avgjørende for saker av stor betydning for partiet og/eller kommunen, må vi tørre å ta debatten. Kan det gjøres vedtak som binder gruppa? Hva sier programmet? Hvordan vil vi forholde oss, og hvordan vil vi løse en mulig konflikt? Det er dessuten viktig å diskutere sakene gjennom på medlemsmøtene, men vi må huske at slike møter kun er rådgivende. Til syvende og sist er det hver enkelt folkevalgt som har ansvaret for å delta i debatter i kommunestyre og utvalg, og som stemmer i ulike saker.

Forebygging av og håndtering av konflikter er imidlertid en viktig del av *lederansvaret* i både kommunestyregruppe og lokallag. Men hvordan kan vi forebygge og håndtere konflikter? Konflikter kan skyldes mangel på kommunikasjon, eller dårlig informasjon. Derfor er god dialog, åpen kommunikasjon og bevisst informasjonsarbeid viktig. Dette gjelder spesielt når vi behandler kontroversielle saker, eller arbeider med politiske og organisatoriske prosesser.

Konflikter skal ikke få lov til å vokse seg store og vonde, med fare for å skade organisasjon, politikk og mennesker. Samtidig kan konflikter også ha positive sider, og en konflikt trenger ikke nødvendigvis bli stor eller ødeleggende. Konflikter kan i seg selv avdekke og tydeliggjøre viktige temaer. Ved klok håndtering kan konflikter også bli en kilde til styrking av relasjoner, læring og utvikling.

«Vonde» konflikter er noe annet enn friske meningsutvekslinger eller saklig uenighet. Argumenter og motargumenter i en åpen diskusjon er nødvendige bidrag til utvikling. Vi skal diskutere fritt, bryte meninger, løfte fram ideer og forslag og prøve ut disse i diskusjoner. I en demokratisk organisasjon diskuterer vi uenigheter før vi fatter vedtak, og alle får fremme sitt syn. Vi trenger ikke fatte flertallsvedtak, og den eller de som er uenige kan markere sine synspunkter gjennom protokolltilførsel. Vær imidlertid oppmerksom på uenigheter som er i ferd med å gå over til å bli til en negativ konflikt. En slik konflikt må tas alvorlig, og det er nødvendig å sette i verk tiltak.

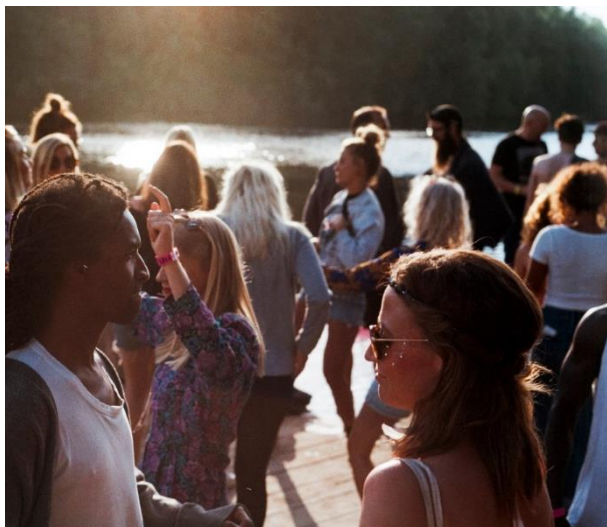
Studieförbundet Vuxenskolan, hvor det svenske Centerpartiet er en av grunnorganisasjonene, har gitt ut en håndbok som heter «Rom for samtale». Her gis det mange kloke råd og tips til hvordan vi kan snakke sammen og fremme en konstruktiv dialog. «Rom for samtale» kan hentes på www.senterpartiskolen.no

Tips til løsning av konflikter

- Forsøk å finne ut hva som ligger i konflikten, hva er det som ligger bak? Hvorfor har det oppstått en konflikt? Hva handler dette egentlig om? Prøv å se saken fra flere sider.
- Snakk med, og ikke bare om den eller de konflikten gjelder.
- Vær løsningsorienterte, og spør hvordan konflikten kan løses.
- Vær ekstra varsom ved personkonflikter, forsøk å se menneskene og ikke bare konflikten. Vær bevisst at konflikter kan gå utover psykisk helse, og at ikke alle tåler like mye.
- Ved låste konflikter: ta kontakt med Sp fylkeskontor, hovedorganisasjon eller søk ekstern hjelp.
- Tenk framover når konflikten er løst, sørg for at løsningen er ryddig og blir akseptert av de berørte partene. Ikke bruk energi på å fordele skyld.
- Husk at dere skal leve med løsning på konflikten også i framtida.

Ombudsrollen

Som folkevalgt i Senterpartiet er vi ombud for kommunens innbyggere. Hver og en har et personlig ansvar for kontakt med velgerne, og for å fremme deres saker innenfor rammen av partiprogrammet. Kommunestyregruppa og lokallagsstyret har et overordnet ansvar for utadrettet informasjon, men ombudsrollen må hver enkelt ta ansvaret for.

Ombudsrollen ivaretar vi gjennom å gjøre oss tilgjengelige. Som politikere skal vi tjene innbyggernes interesser. Samtidig har vel de færreste utenom kommunestyret oversikt over

det som skjer i kommunepolitikken. Media velger ofte ut konfliktsakene, og formidler holdningene til de som står lengst fra hverandre i debattene. Derfor må vi være tilgjengelige, svare på spørsmål og selv bidra til å gi informasjon. Folk må kjenne seg velkomne til å ta kontakt med oss for å ta opp saker de er opptatt av. Vi må samtidig ta grep for å skjerme oss for tidsklemma, eller føle at noen forventer personlige tjenester. Vi trenger ikke å svare på alt fra alle til enhver tid. Samtidig har vi ansvar for å ta imot spørsmål og innspill på saker som er viktige for den enkelte.

Arbeidsgiveransvaret

Folkevalgte har et arbeidsgiveransvar, som vi skal være oss bevisst. Kommunens arbeidsgiverpolitikken vil være et av de viktigste styringsverktøyene her. Det kan oppleves som utfordrende å være både arbeidsgiver og ombud, samtidig som vi skal bidra til politiske endringer i kommunen. Det vil heller ikke alltid være politisk enighet om målene og virkemidlene. Her vil det være ulike partipolitiske syn på forskjellige forhold knyttet til arbeidsgiverpolitikken.

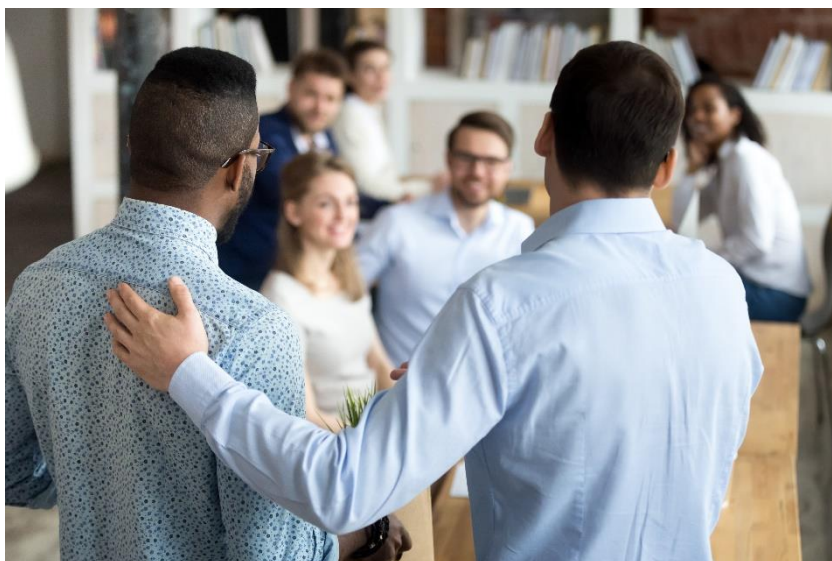
KS har laget et hefte om folkevalgtes arbeidsgiveransvar, hvor det innledningsvis står; *«Kommunestyret eller fylkestinget har det øverste arbeidsgiveransvaret for alle de ansatte i kommunen eller i fylkeskommunen. Arbeidsgiverstrategier er et styringsverktøy som anbefales forankret i kommunestyret og fylkestinget.»*

Hftet ingår i folkevalgopplæringen til KS, og kan hentes her: [Folkevalgtes arbeidsgiveransvar](#)

Medlemskontakt

Det er gruppas og styrets ansvar som fellesskap at kontakten mellom kommunestyregruppa og medlemmene er god. Derfor har kommunestyregruppa plikt til å stille seg til disposisjon. I Senterpartiet skal medlemmene og organisasjonsapparatet utgjøre et godt arbeidsfellesskap. Vi skal utvikle politikk sammen, og løse utfordringer som kommer opp i løpet av valgperioden. Sørg for å komme godt i gang allerede på første medlemsmøte etter valget. Slik kan vi sammen finne egnede arbeidsformer for å fremme interesse og oppslutning om det politiske arbeidet.

Lokallagsstyret skal, ifølge Senterpartiets vedtekter medvirke til at det alltid er god kontakt og samarbeid mellom Senterpartiets representanter i kommunestyret og andre kommunale ombud, og lokallagets medlemmer og tillitsvalgte, ved at det avholdes medlemsmøter regelmessig ([Vedtektene § 6.4.5](#)) Medlemsmøtene er med andre ord obligatoriske, og skal være et kontaktpunkt mellom kommunestyregruppe, lokallagsstyre og medlemmer. Kanskje er det fra tid til annen viktigere å «dypdykke» i enkeltsaker, enn å gjennomgå alle kommunestyresakene i detalj. Spennende diskusjoner og mulighet for politisk påfyll og kunnskap kan kanskje friste flere medlemmer til å engasjere seg? Bruk medlemsmøtet som læringsarena, og legg til rette for studiearbeid, dialog og gode diskusjoner som involverer tillitsvalgte og medlemmer.

3. Kommunestyregruppa og lokallaget

Senterpartiet har som mål å legge vilkårene til rette for en harmonisk samfunnsutvikling. Et levende folkestyre, bygget på kristen og nasjonal grunn, er en forutsetning for folkets trivsel og landets fremgang. Individet og menneskeverdet skal være det sentrale i samfunnet og vises tillit i fellesskapet. De sosiale, kulturelle og økonomiske tiltak fra samfunnets side må ta sikte på å skape vekstvilkår og trivsel for alle uansett bosted eller yrke.

Senterpartiets formålsparagraf

Politisk arbeid er frivillig arbeid. Vi rekrutterer velgere på grunnlag av politikk, men medlemmer og tillitsvalgte rekrutterer vi gjennom et fellesskap hvor folk ha lyst til å bidra. Senterpartiets arbeidslag er sosiale arbeidslag. Folk som trives sammen, klarer å løse saklig uenighet seg imellom. Vi trenger individualister også i Senterpartiet, men ikke de som først og fremst vil bruke partiet som arena for å hevde meninger som er uavklart med resten av oss.

Lokallagsstyret skal sørge for at lokallaget utvikler program, og stille kandidater til valg som forplikter seg på programmet. Etter valget innkaller lokallagsleder nyvalgt kommunestyregruppe til konstituering og drøfting av hvordan den og styret skal samarbeide. Lokallagsleder sørger for god kontakt mellom gruppa, styret og medlemmene, kaller inn til medlemsmøte og griper inn hvis det oppstår sprik mellom gruppa og programmet.

Gruppelederen skal lede kommunestyregruppa slik at det er samsvar mellom programmet og de standpunkt partiet fremmer, og skal sørge for en fornuftig arbeidsdeling mellom medlemmene i gruppa. Gruppeleder skal i samarbeid med lokallagslederen legge til rette for kontakten mellom gruppa og medlemmene. Gruppeleder skal orientere styret ved lokallagsleder om saker som kommer til behandling, slik at partiets syn i viktige saker drøftes før gruppa trekker sine konklusjoner.

Medlemsmøter , arbeidsfellesskap og trivsel

I følge Senterpartiets vedtekter § 6 6.4.8. skal lokallagets styre medvirke til at det alltid er god kontakt og samarbeid mellom Senterpartiets representanter i kommunestyret og offentlige verv, og lokallagets medlemmer og tillitsvalgte, ved at det avholdes medlemsmøter regelmessig. Vedtak i medlemsmøtene er *rådgivende* for kommunestyregruppas behandling av saker i kommunestyret. Bruk gjerne medlemsmøtet som en læringsarena for folkevalgte, tillitsvalgte og medlemmer. Det gir god struktur å organisere arbeidet som en studiering, som kan følge sakskart og saker gjennom året. Arbeidet blir også mer spennende ved at saker belyses og diskuteres gjennom tematisering, innledninger, foredrag og debatter. Dette vil også være til hjelp for de folkevalgte, som har ansvaret for de sakene som skal behandles i kommunestyret. Mal for reglement for kommunestyregruppa har også et punkt om studiearbeid (pkt 10).

Mer informasjon: www.senterpartiskolen.no

Kommunestyregruppa og lokallagsstyret skal fungere som et arbeidsfellesskap. Gruppeleder, eventuelt ordfører og lokallagsleder må derfor ha en felles forståelse av arbeidsdelingen. Vi skal utvikle et arbeidslag hvor alle uavhengig av alder, kjønn og fartstid i parti og kommunestyre opplever at de er likeverdige deltakere.

Nøkkelordet er trivsel! Det skal være hyggelig å gå på gruppemøter og styremøter, og vi skal glede oss til diskusjonene i medlemsmøtene våre. Selvsagt vil det være vanskelige og mindre hyggelige saker som må håndteres, og noen ganger er vi uenige. Da skal vi være saklige, vi må diskutere sak og ikke person.

Selv om det er mye alvor i politikken, trenger vi også fest og moro. Benytt derfor en og annen anledning til å treffes bare for hyggas skyld i lokallagsstyret og gruppa. Inviter gjerne ektefelle/samboer/kjæreste, som sikkert tilbringer mange nok kvelder alene. Senterpartiet er et utadvendt parti, og derfor skal vi ikke opptre som en lukket klubb. I alt vi gjør skal vi tenke på hvordan vi får involvert medlemmene i diskusjonene våre, og hvordan formidler sluttbudskapet til velgerne.

Til diskusjon

- Hvordan vil dere legge best mulig til rette for samarbeid mellom kommunestyregruppa og lokallaget gjennom perioden?
- Hvordan vil dere takle «å møte dere selv i døra» hvis program og praktisk politikk spriker?
- Hvordan vil dere håndtere uenighet ?
- I hvilke type saker kan det tenkes at representantene fristilles?
- Hva tenker dere rundt ombudsrollen, og hvordan vil dere ivareta denne?
- Hvordan bør folkevalgte opptre i rollen som arbeidsgiveransvar for de ansatte i kommunen?
- Hvordan vil dere bruke medlemsmøtet i arbeidet?

4. Om økonomi og planarbeid

Når hverdagen kommer etter valget, starter jobben med kommunens økonomi- og planarbeid opp ganske raskt. Det er mye å sette seg inn i, spesielt fokommunestyrerepresentanter som er ”ferske i faget”. Det anbefales på det sterkeste å prioritere folkevalgtopplæringen, og takke ja til kurs og opplæring i kommuneøkonomi, budsjettarbeid og arbeid med planverk. Dette er tunge, lovregulerte områder som gir både muligheter og begrensninger i det handlingsrommet vi har som lokalpolitikere. Bruk også tid i gruppemøtene til å overføre kunnskap og erfaring, slik at de som er nye får anledning til å sette seg inn i arbeidet. Bruk litt tid på å se både muligheter og begrensninger, for å finne handlingsrom til å fremme Senterpartiets politiske løsninger. Let etter muligheter som gir rom for å ta eierskap til saker, og til gjennomføring av egen politikk.

Økonomi og budsjett

I kommunestyret vil de fleste saker være nært knyttet til økonomi og planarbeid. Selv om kommunens økonomiplanlegging skjer gjennom hele året, legges neste års budsjett ferdig på høsten. De nye kommunestyrerepresentantene går derfor rett etter valget i gang med budsjettarbeidet, som kan være både krevende og vanskelig.

Rådmannen skal sørge for at vi får budsjett og plansaker til rett tid og at formannskap, utvalg og kommunestyre får seg forelagt saker som krever politisk behandling. Samtidig skal det være tydelige skiller mellom politikernes og administrasjons ansvar og roller i dette arbeidet. Det er de folkevalgte som har ansvaret for å gjøre nødvendige vedtak. Derfor er det viktig å ha sterkt politisk engasjement og god forankring både i økonomi- og plansaker.

Budsjettbehandlingen gir oss anledning til å fremme interesser som er viktige for Senterpartiet. Dette kan skje gjennom bevilgningsvedtak, men også ved å be om utredninger som kommunestyret kan komme tilbake til. Det er viktig å tenke strategisk i dette arbeidet. Selv om det ikke er mulig å få til flertallsvedtak for våre løsninger, er det viktig å markere hva vi vil. Selv om vi blir nedstemt, viser vi hva vi står for i politikken. Budsjettarbeidet gir ulike handlingsrom, herunder muligheter til å samarbeide med andre for å fremme gode Sp-løsninger. I dette arbeidet må vi både ta og gi. Dessuten må vi vurdere kost og nytte når vi ser etter handlingsrom i budsjettarbeidet. I realpolitikken må vi som kjent prioritere, og *argumentere* for hvorfor vi ser oss nødt til å prioritere slik vi gjør. Bruk tid til å svare på spørsmål om budsjett og økonomi, og forklar prioriteringene på en forståelig måte overfor velgere, medier og medlemmer når dette er nødvendig.

Planarbeid

Kommuneplanen er hjemlet i Plan- og bygningslovens kapittel 1, og er et overordnet styringsdokument som gir rammene for øvrige kommunale planer og tiltak. Kommuneplan er en oversiktsplan som alle kommuner skal ha. Planen er også et strategidokument, som skal påvirke beslutninger som fattes både av forvaltningen og av private. Planen skal samsvare med retningslinjer for en langsiktig samfunnsutvikling, og skal forholde seg til overordnet planverk (fylke og region) samt nasjonale føringer. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Mens *samfunnsdelen* handler om langsiktige og helhetlige utfordringer, mål og strategier regulerer *arealdelen* bruk og vern av arealene i kommunen.

Det er ganske vide rammer for hvordan kommuneplanen kan brukes, men den skal stimulere og samordne miljømessige utfordringer, fysisk miljø, økonomiske og sosiale forhold og den kulturelle og estetiske utviklingen i kommunen. Kommuneplanen skal dessuten sikre at befolkningen har mulighet til å påvirke utviklingen i kommunen. Arbeidet med kommuneplanen gir også gode muligheter for å synliggjøre politiske løsninger. Selv om det kan være mange begrensninger som følge av lovverk og andre myndigheters rett til innsigelser, er det viktig å huske på at planarbeid også er politisk håndverk. Vi må derfor være med å sette avtrykk selv om vi er i mindretall.

Planer som ikke blir gjennomgått og revidert, kan vanskelig fungere som styringsdokumenter. Derfor må det finnes et system for hvordan planer både kan fange opp nye behov, eller behov som er endret. Kommunen plikter derfor å gjøre en gjennomgang minst hvert fjerde år, og det er det nye kommunestyret som skal ta stilling til kommunal planstrategi og rullering av kommuneplanen. Her skal det fokuseres på anbefalte planer, utfordringer og planer som skal utarbeides de neste fire årene.

Hvis kommuneplanen er utdatert, eller hvis det skjer store endringer i kommunen kan det være nødvendig med en fullstendig gjennomgang av både samfunnsdel og arealdel i en samlet kommuneplanprosess. Andre ganger vil det være nok med en egen planprosess hvor det kun gjøres en revisjon av arealdelen. Utarbeiding og behandling av kommunens planstrategi kan sammen være del av oppstart av kommuneplanarbeidet. Dette vil det nye kommunestyret ta stilling til, på bakgrunn av om det er behov for en stor eller en mindre gjennomgang av kommuneplanen for perioden.

Arealdelen bør bygge på en oppdatert samfunnsdel, slik at arbeidet med arealdel og samfunnsdel kan samordnes gjennom en samlet kommuneplanrevisjon. De samme reglene som gjelder for utarbeiding av kommunal planstrategi og selve kommuneplanen, gjelder når kommuneplanens samfunnsdel og eventuelle delplaner skal revideres. Prosjekter og enkeltsaker hører også inn under planarbeidet. *Handlingsdelen* blir gjerne omtalt som en konklusjon på hvordan kommuneplanen skal følges opp. Handlingsdelen kan inneholde en konkret beskrivelse av hvordan planen er tenkt fulgt opp. Dette kan være de forpliktelsene kommunen selv har pålagt seg, eller det kan gjelde avtaler med private eller andre myndigheter. Handlingsdelen bør oppdateres årlig, fordi det også kan hende at det er rammebetingelser utenfor kommunen som endrer seg.

Ved oppdatering av handlingsdelen må kommunen innhente nødvendig informasjon fra berørte parter, på samme måte som ved gjennomføring av tiltak. Dette kan være statlige og regionale organer, eller andre som har ansvar for oppfølging. Revisjonsforslag skal derfor offentliggjøres med en høringsfrist på minst en måned før kommunestyrets behandling, slik at berørte parter eller andre som måtte ha synspunkter får mulighet til gi tilbakemelding. Dette arbeidet gir også mulighet for dialog med velgere, medlemmer og lokalsamfunn. Kommuneplanarbeidet er arenaen for de store initiativene. Utvikling av nye boligområder og næringsarealer, endret mønster for skoleutbygging og styrket eldreomsorg kan for eksempel være viktige markeringsaker for Senterpartiet i arbeidet med kommuneplan.

Lenker:

[Kommuneloven](#)

[Veileder Økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner](#)

[Plan og bygningsloven](#)

[Kommunale planoppgaver - regjeringen.no](#)

[Veileder til kommuneplanens samfunnsdel](#)

[Veileder til kommuneplanens arealdel](#)

[Senterpartiets politikk fra A - Å](#)

5. Politikkutvikling i fireårsperioden

Programmet = velgerkontrakten

Valgprogrammet vårt forplikter oss i hele fireårsperioden. Derfor må oppfølging av programsakene være tema for mer enn det første medlemsmøtet etter valget.

I kommuner hvor vi sitter i posisjon og er medansvarlige for å skape flertall, vil det nok fort vise seg om noen av kjepphestene våre må settes på stall. Hvis vi sitter i opposisjon, vil vi kanskje heller ikke kunne gjennomføre de sakene som var sentrale i programmet og valgkampen vår. Samtidig må vi kjenne oss forpliktet til å prøve. Velgerne tilgir oss neppe om vi ikke prøver, men de fleste vil forstå at vi er avhengige av støtte også fra andre for å lykkes. Etter at det nye kommunestyret er konstituert og alle verv er fordelt, er det naturlig å fordele arbeidet med oppfølging av programmet innenfor de ansvarsområdene hver enkelt har påtatt seg. Derfor er det lurt å sette av tid i gruppemøtet til å prioritere de mest sentrale sakene fra programmet, og lage en strategi for arbeidet med de aller viktigste sakene.

Et forslag til jobbing med saker kan være å

- fordele sakene etter sektor og sektoransvar, slik at hver av gruppas medlemmer har ansvar for en eller flere saker.
- sette opp en tidsplan for å fremme ulike saker. Fordel gjerne ut over de tre første årene i perioden, og gi en frist i forkant til å legge fram saken for drøfting i gruppa/medlemsmøtet. Legg også en plan for når og hvordan ulike saker skal selges inn i media.
- legge en plan for prioriterte saker, og bestemme hvem som er ansvarlig for å presentere de ulike sakene for medlemsmøtet til åpen diskusjon. Gi mulighet for å vurdere valget av saker. Velgerne vil sette pris på at vi viser vilje til å stå på for programmet!

Politiske løsninger må skapes kontinuerlig

Programmet er vår viktigste veiviser. Det er her hjertesakene våre er beskrevet, og det er her vi ser etter svar på politiske utfordringer. Samtidig må vi også finne nye løsninger i nye saker, antagelig til hvert eneste kommunestyremøte de neste fire årene. Vi vil dessuten få nye saker underveis, som må utvikles innenfor rammene programmet gir oss.

Sakene kommer av seg selv, og politikerrollen består ikke først og fremst i å svare på de spørsmålene som blir stilt. Det er like viktig at vi er aktive, tar ordet og stiller spørsmålene selv. Initiativ og kreativitet vil være nøkkelen til en dynamisk politisk rolle. Bruk derfor anledningen til å stille spørsmål og komme med interpellasjoner. Kommunen har regler for representantenes anledning til dette. Innlevering av spørsmål kan som regel gjøres tett opp mot kommunestyremøtet. Dette gir anledning til å følge opp saker som er til diskusjon blant folk i kommunen.

Grunnlaget for neste kommunevalg legges i valgperioden foran

Vi er valgt for å gjøre en jobb for parti og lokalsamfunn de neste fire årene. Derfor vil inntrykket som sitter igjen etter oss, kunne bli avgjørende også for Senterpartiet i senere valg. Som nyvalgte tenker vi nok ikke så mye på neste valg, men grunnlaget legges under hele perioden.

Vi kan gjerne ta noen hensyn som kan komme våre politiske etterfølgere til gode i neste omgang:

- Bestem allerede nå at dere skal oppsummere fireårsperioden med et politisk testamente i form av en oversikt over hva Senterpartiet har fått til i løpet av perioden.
- Driv litt langtidsplanlegging gjennom å velge ut enkelte saker dere skal profilere partiet gjennom på slutten av perioden.
- Husk at lokallaget – inklusive de folkevalgte – er Senterpartiets ansikt utad.

I Senterpartiet bør vi ha et tydelig program og mandat, slik at folk kan se hva vi står for. Dette betyr også at vi må sørge for gode prosesser rundt politiske saker, slik at programmet vi gikk til valg på gjenspeiles i den praktiske politikken. Så kan vi neppe detaljplanlegge og programfeste alt som skal skje de neste fire årene. Det er heller ikke sikkert vi oppnår flertall for våre saker. Derfor vil partiets politikk utvikle seg gjennom valgperioden. Det handler også om å balansere mellom konkurranse og kompromiss. Vi konkurrerer med andre partier om å vinne velgere, og vinne fram med en bestemt samfunnsutvikling. Derfor handler det også om å kunne inngå kompromisser uten å miste retningen. Partiet som skal fremme desentralisering kan ikke være med å vedta tvangssammenslåing av kommuner, privatisering av grunnleggende velferdsgoder eller andre sentraliseringsframstøt. I det daglige politiske arbeidet inngås det kompromisser, det formes standpunkter og fattes vedtak fortløpende. Da er det viktig å huske på at vi skal være *ett parti*. Standpunktene våre skal forankres i Senterpartiets organisasjon og politikken skal bli til i dagslys. De som har deltatt i utformingen av programmet skal også kunne delta i utviklingen av politikken. Hvis de skal kunne gjøre det, må de ha innsyn og innflytelse. Derfor kan vi ikke komme til medlemsmøtet bare for å fortelle hva vi har gjort sammen med andre partier. Først og fremst må vi bidra til god dialog med våre egne om retningen på politikken. Både standpunkter og strategier skal drøftes. Hvis vi lykkes, vil gode diskusjoner og meningsmangfold bidra til trivsel, engasjement og gode politiske løsninger.

Politiske løsninger skapes i prosesser som pågår kontinuerlig. Derfor er det svært viktig at vi har målene klart for oss. Dette blir enklere hvis flere får delta i prosessene, gjennom god dialog og om vi tør å være dristige og gjenkjennelige som parti. Den virkelige valgkampen begynner etter valget. Det er da vi legger grunnlaget for neste valg. Årene går fort og mange tenker ikke langt nok framover. La oss forsøke å gjøre det til Senterpartiets varemerke at vi ser framover, også mot neste kommunestyrevalg.

Tips

- Standpunkt og forslag som fremmes i kommunestyret, skal være drøftet i gruppa. Vi må tåle å ikke være enige om ett og alt, men sakene skal være diskutert på forhånd.
- Offentlige ytringer og personlige vurderinger, til media, i møter eller andre fora, må vi kunne leve med. Ingen må snakke på vegne av partiet dersom standpunktet ikke er avklart!
- I store og konfliktfylte saker bør vi vente med å gå ut med standpunkt til saken har vært diskutert i kommunestyregruppa og medlemsmøte.
- Har partiet et klart standpunkt til en sak i programmet og du ikke har reservert deg, er det sterkt kritikkverdigg om du går offentlig ut med et nytt syn.
- Det er lov å endre standpunkt ut fra nye forhold og opplysninger, men den prosessen tar vi i gruppa før alle andre gjøres kjent med endringene i syn.

Til diskusjon

- Hvorfor er det viktig å gjennomføre åpne møter, høringer og kontakt med spesielle grupper i arbeidet med ulike saker fra programmet?
- Skal vi prioritere mediearbeid, eller bruke mer tid på for eksempel åpne møter og høringer?
- Hvordan drive politikkutvikling i fireårsperioden, med utgangspunkt i programmet og mulige politiske allianser? Diskuter både strategi og tidsplan.
- Hvordan bruke kommunestyregruppa og medlemsmøtene i arbeidet?

6. Bærekraftige kommuner

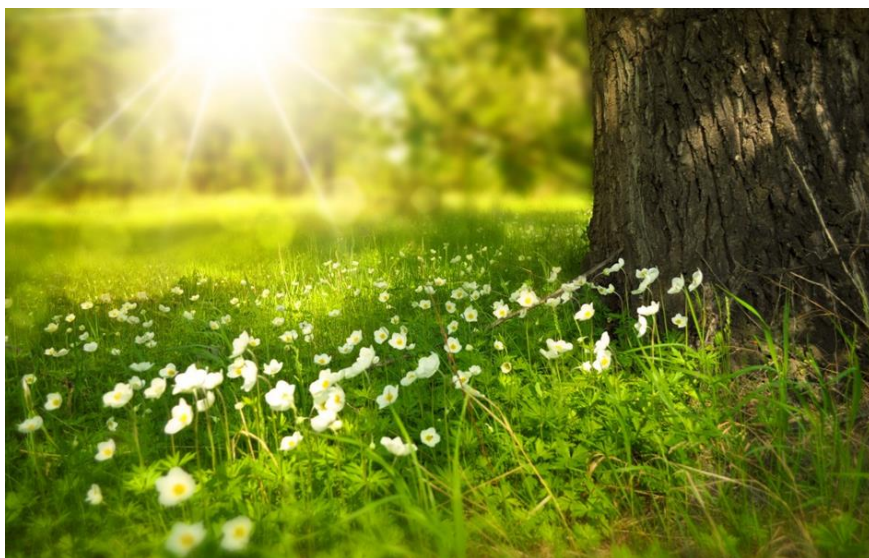
Sommeren 2023 ble preget av både tørke og ekstreme nedbørsmenger. Uværet *Hans*, som traff Sør-Norge i begynnelsen av august førte til flom, jordskred og oversvømmelser. Resultatet ble rekordstore skader på hus, infrastruktur og avlinger. 14. august meldte NTB at forsikringselskapene så langt hadde registrert rundt 7000 forsikringsmeldte skader på bygninger, innbo og tomter. Skadene ble da antatt å koste rundt 1,6 milliarder kroner. Hva sluttoppgjøret blir, er foreløpig uvisst. I tillegg kommer store skader på veier og annen infrastruktur, som ikke er medregnet. Skader på kommunale veier og infrastruktur, opprydningsarbeid og flomtiltak vil imidlertid påføre mange kommuner betydelige kostnader. Det er behov for sterkere beredskap, og forebygging for å begrense skader på grunn av et våtere og mer uforutsigbart klima. Samtidig som Østlandet nærmest druknet i regn etter en tørr forsommer, ble det registrert store tørkeskader på avlinger nordpå. Sommeren 2023 viste med all makt at vi ikke kan ta noe for gitt, og at uår gir store utfordringer lokalt. Og det er også lokalt i kommuner og fylkeskommuner at planarbeid, forebygging og annet arbeid rimelig nok må utføres.

Dette er beskrevet slik i [Senterpartiets Prinsipp- og handlingsprogram 2021 -2025](#) :

«Klimaendringene skaper nye utfordringer, og samfunnet må arbeide aktivt med klimatilpasning i årene som kommer. Det viktigste arbeidet vil skje lokalt, og det er nødvendig at staten utruster kommuner og fylker med nødvendige ressurser for å sikre at arbeidet kan gjennomføres offensivt.»

Så er det viktig å huske at bærekraft ikke bare er et spørsmål om klima og klimatilpasninger, men også om økonomisk og sosial bærekraft. Det handler også om hvordan vi tar vare på natur og biologisk mangfold, og hvordan vi forvalter arven overfor kommende generasjoner. Forvaltertanken står sterkt i Senterpartiet. Som folkevalgte har vi ansvar for kommunens ve og vel, planarbeid, kommuneøkonomi og for innbyggerne våre. Bærekraft er derfor ikke bare et spørsmål om klimatilpasninger, men må også sees i sammenheng med [FN sine øvrige bærekraftsmål](#). Mye av arbeidet med bærekraftsmålene skjer lokalt, i kommunen og regionvis i fylkene. Arbeidet er krevende, og bærekraftsmålene må inn i planverktøy, planer og konsekvensutredninger. Dette krever samarbeid på tvers av nivåer og fagetater, og det krever veiledning i hvordan ting skal gjøres og fungere. Det er dessuten nødvendig med overordnede planer, koordinering og retningslinjer for å få utvikling og planarbeid til å henge sammen. Dette arbeidet må koordineres på mer overordnet nivå, alt etter hvilke utfordringer og målsetninger det er snakk om.

Senterpartiet sitter i posisjon i mange kommuner, og har med sine folkevalgte påvirkningskraft i realpolitikken, også i arbeidet med bærekraftig utvikling. Bærekraftig utvikling kan bare oppnås i samarbeid og forståelse med innbyggerne. Derfor er det viktig å involvere både medlemmer og alle andre i det arbeidet som skal gjøres. Bruk muligheten, ta opp viktige temaer på medlemsmøter, og ta initiativ slik at Senterpartiet blir synlig i debattene.

Tips

- Norge har forpliktet seg til å følge opp bærekraftsmålene, og dette må skje på alle nivåer i samfunnet. Kommuner og fylkeskommuner er svært viktige aktører gjennom politikk, planarbeid, partnerskap og forvaltning. KS gir hvert år ut publikasjonen *Status kommune*. I [Status kommune 2023 Der folk bor](#) er det henvisning til relevante bærekraftsmål under hvert kapittel. Det er også mulig å søke på [status kommune - kommunevise indikatorer](#)
- «Politisk prioritering og eierskap er essensielt. Politisk prioritering påvirker både fart og retning for implementering av målene», skriver KS i en rapport om hvordan kommunesektoren arbeider for en bærekraftig fremtid. ([Rapporten kan leses her](#))
- Hvordan jobber Senterpartiet i *din kommune* med bærekraftsmålene?

7. Til avslutning: Mye handler om kommunikasjon

Å være politiker kan oppleves som en utakknemlig jobb. Ofte føler vi at vi ikke måles etter hva vi mener og gjør, men etter om meningene våre er så spissformulerte at de vekker oppsikt. Det er ikke nok å være godt forberedt, ha solid kunnskap og velformulerte innlegg i komiteer og kommunestyre. Andre representanter bringer ikke våre meninger ut til folk flest, og mediene gjør det i mindre og mindre grad. Tilhørerbenken bak i kommunestyresalen er stort sett tom, så det er heller ikke mange der som kan spre budskapet vårt videre.

Det nytter lite å være oppgitt over hvordan mediene jobber, eller over manglende interesse for lokalpolitisk arbeid generelt sett. Vi må arbeide på en slik måte at folk får mulighet til å vurdere innsatsen vår. Mediene må oppsøkes, vi må møte velgerne der de befinner seg og vi må gjøre oss interessante gjennom hvordan vi arbeider med sakene.

Bruk medlemsmøter *aktivt* for å fremme god dialog med medlemmene. Inviter organisasjoner og andre aktører til medlemsmøter når det er spesielle saker vi ønsker å drøfte. Vær åpn og ta gjerne kontakt. Gjør medlemsmøtene mer spennende ved å invitere gode innledere, som kan belyse temaer og legge til rette for diskusjon. Vær tilgjengelige for velgere og medlemmer i uformell dialog – enten på telefon, eller i en prat om aktuelle saker når det treffer seg slik. Svar på spørsmål, eller si at du vil komme tilbake til vedkommende hvis du ikke kan svare der og da. Sosiale medier er viktige informasjonskanaler. Bruk disse aktivt, og sørg for at nettside, Facebook og andre digitale kanaler har oppdatert informasjon om kommunestyregruppas arbeid.

Tips

- Ta kontakt med journalister som du vet dekker din kommune. Gi vedkommende ditt telefonnummer og e-postadresse, og legg inn journalistens telefonnummer på din egen mobil.
- Mediene vil nødig være «mikrofonstativ» for politikere, men de tar gjerne imot gode tips til saker. Kontakt derfor lokale medier når du mener å ha en god sak. Gi gjerne informasjon om saker som kommer til politisk behandling når dere internt i partiet har avklart standpunkt, men før sakene skal behandles i kommunestyret.
- Har du skriftlige momenter til innlegg du holder i kommunestyret, kan det være greit å gi dette til tilstedeværende presse. Skriv gjerne leserbrev, men ha et konkret budskap som gjengis i overskriften. Start med din konklusjon og gi den en positiv vinkling sett fra Senterpartiets og din saks synsvinkel. Skriv kort!
- Se www.senterpartiskolen.no for mer informasjon om mediearbeid.

Studieheftene [Sosiale medier – i full offentlighet](#) og [Tradisjonelle medier, nye arbeidsmåter](#) gir mange råd og tips til kommunikasjons- og mediearbeidet i lokalpolitikken.

Til diskusjon

- Hvordan bør arbeidsdelingen være mellom styre og kommunestyregruppe i informasjonsarbeidet?
- Hvordan bruker dere digital kommunikasjon gjennom nettside og sosiale medier? Diskuter hvordan dere kan lykkes i sosiale medier, hva som er bra/dårlig og hva som eventuelt kan gjøres bedre.
- Hvem tar ansvaret for å skrive leserinnlegg, og hvordan kan andre i lokallaget involveres, til f.eks. å forberede innlegg?

Politikk er å ville.
Olof Palme